

KARADŽIĆ EDINA - PRESUDA - 15.12.2005.

VIJEĆE EUROPE
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET KARADŽIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 35030/04)

PRESUDA

STRASBOURG

15. prosinca 2005.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Karadžić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

- g. C.L. Rozakis, *predsjednik*,
- g. L. Loucaides,
- gđa. F. Tulkens
- g. P. Lorenzen
- gđa. N. Vajić,
- g. D. SPIELMANN,
- g. S. E. JEBENS, *suci*,

i g. S. NIELSEN, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 24. studenog 2005.,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 35030/04) protiv Republike Hrvatske kojeg je državljanka Bosne i Hercegovine, gđa. Edina Karadžić ("podnositeljica zahtjeva") podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 1. listopada 2004. godine.

2. Podnositeljicu zahtjeva zastupao je g. R. Giebenrath, odvjetnik iz Strasbourga. Vladu RH ("Vlada") zastupala je zastupnica gđa. Š. Stažnik.

3. Dana 29. listopada 2004. godine Sud je odlučio o zahtjevu obavijestiti Vladu. Na osnovu odredbi članka 29. stavak 3. Konvencije odlučio je istovremeno odlučiti o osnovanosti i dopuštenosti zahtjeva. Vlada Bosne i Hercegovine nije iskoristila pravo intervenirati u svojstvu treće osobe (članak 36. stavak 1. Konvencije i Pravilo 44. stavak 1. Poslovnika Suda)

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

4. Podnositeljica je rođena 1975. i živi u Kehl, Njemačka.

5. Podnositeljica ima sina N.D.K., rođenog 1995. u vanbračnoj zajednici. Prema njemačkom pravu podnositeljica ima

isključivu roditeljsku skrb nad svojim sinom.

6. Podnositeljica je živjela sa svojim sinom i njegovim ocem Ž.P. do 1999., kada je Ž.P. napustio Njemačku zbog nekoliko kaznenih postupaka koji su se vodili protiv njega. Od tada Ž.P. živi u Hrvatskoj dok je podnositeljica odlučila nastaviti živjeti sa svojim sinom u Njemačkoj. Posjetili su Ž.P. nekoliko puta.

7. Negdje u svibnju 2000. za vrijeme jednog od njihovih posjeta u Hrvatsku, Ž.P. nije dozvolio da podnositeljica odvede njihovog sina natrag u Njemačku. Slijedećih nekoliko mjeseci, podnositeljica je nekoliko puta posjetila sina u Hrvatskoj i zatražila od Ž.P. dozvolu da uzme sina natrag, ali uzalud.

8. Dana 8. rujna 2001., podnositeljica je uspjela odvesti sina nazad u Njemačku. Međutim, 18. rujna 2001. Ž.P. je oteo sina na ulici u Kehlu i odveo ga u Hrvatsku.

9. U međuvremenu, na zahtjev podnositeljice, dana 25. travnja 2001. nadležni sud u Njemačkoj (Amtsgericht) donio je odluku kojom je potvrdio da je Ž.P. odveo dijete protivno odredbama članka 3. Haške konvencije o građansko pravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980. (dalje u tekstu: Haška konvencija). Slijedom žalbe Ž.P.-a, nadležni drugostupanjski sud u Njemačkoj (Oberlandesgericht) dana 28. siječnja 2003. potvrdio je odluku prvostupanjskog suda.

10. Nakon toga, dana 25. travnja 2001., podnositeljica se obratila Federalnom državnom odvjetniku (Generalbundesanwalt), kao središnjem državnom tijelu, tražeći povrat mladb. djeteta pozivajući se na Hašku konvenciju. U svojim podnescima od 12. lipnja i 19. prosinca 2001., Federalni državni odvjetnik obavijestio je podnositeljicu da još nije zaprimio odgovor od središnjeg hrvatskog tijela kojem se obratio.

11. Neutvrđenog datuma u ljeto 2001., Ministarstvo rada i socijalne skrbi Republike Hrvatske naložilo je Centru za socijalnu skrb u Poreču, da stupi u kontakt sa Ž.P. i zatraži od njega vraćanje djeteta N.D.K. podnositeljici. Ž.P. je to odbio učiniti.

12. Dana 21. listopada 2001. Centar za socijalnu skrb u Poreču, pokrenuo je postupak za vraćanje djeteta podnositeljici pred Općinskim sudom u Poreču.

13. Sud je održao tri ročišta i saslušao podnositeljicu, Ž.P.-a i zastupnika Centra za socijalnu skrb Poreč.

14. Dana 6. svibnja 2002. Općinski sud u Poreču, naredio je vraćanje N.D.K. podnositeljici zahtjeva. Slijedom izjavljene žalbe, dana 14. listopada 2002. Županijski sud u Puli ukinuo je odluku Općinskog suda i vratio predmet na ponovni postupak tražeći od prvostupanjskog suda da točno utvrdi vrijeme navodne otmice djeteta, te jesu li ispunjeni uvjeti predviđeni člankom 12. i 13. Haške konvencije.

15. U ponovljenom postupku, Općinski sud u Poreču održao je ročište 6. svibnja 2003., saslušao je stručnjaka kliničke psihologije koji je utvrdio da ne postoji opasnost da će, ukoliko se vrati u Njemačku, dijete biti izloženo negativnim utjecajima.

16. Dana 12. svibnja 2003. Općinski sud u Poreču ponovo je naredio vraćanje N.D.K. podnositeljici. Dana 18. kolovoza 2003. Županijski sud u Puli odbio je žalbu Ž.P. kao neosnovanu.

17. Na zahtjev podnositeljice dana 29. rujna 2003. Općinski sud u Poreču izdao je rješenje o ovrsi, određujući žurno izvršenje presude, po sudskom ovršitelju uz podršku policije.

18. Dana 9. listopada 2003., sudski ovršitelj pokušao je provesti ovrhu. Otišao je Ž.P.-ovoj kući u kojoj nije zatekao dijete, a Ž.P. mu nije htio reći gdje se dijete nalazi.

19. Svojim podnescima od 15. listopada 2003. i 10. studenog 2003. sud je tražio od lokalne policijske postaje podatke o boravištu djeteta. Policija je obavijestila sud da se N.D.K. nalazi u Slavonskom Brodu. Nakon toga, Općinski sud u Poreču, prosljedio je rješenje o ovrsi Općinskom sudu u Slavonskom Brodu. Dana 2. travnja 2004. Općinski sud u Slavonskom Brodu izvijestio je Općinski sud u Poreču da se N.D.K. ne nalazi na području njegove nadležnosti.

20. Dana 9. travnja 2004. Općinski sud u Poreču ponovo je zatražio od lokalne policije da otkriju gdje se nalaze Ž.P. i N.D.K.

21. Dana 24. svibnja 2004. Općinski sud u Poreču donio je odluku kojom je Ž.P.-u odredio kaznu zatvora u trajanju od 30 dana jer nije postupio prema sudskom nalogu od 12. svibnja 2003. Također mu je naređeno da otkrije trenutnu lokaciju N.D.K. Slijedom izjavljene žalbe, dana 14. lipnja 2004. Županijski sud u Puli potvrdio je prvostupanjsku odluku, no smanjio je zatvorsku kaznu na trajanje od 8 dana.

22. Dana 8. srpnja 2004. Općinski sud u Poreču ponovo je odredio Ž.P. kaznu zatvora u trajanju od 30 dana.

23. Dana 17. rujna 2004. domaće vlasti su ponovo pokušale provesti odluku Općinskog suda u Poreču od 12. svibnja 2003. Tri policijska službenika, sudski ovršitelj i odvjetnik podnositeljice došli su Ž.P.-ovoj kući i zatražili izručenje djeteta. Ž.P. je to odbio učiniti te upotrijebivši silu pobjegao sa svojim sinom.

24. Nakon toga, porečka policija podnijela je kaznenu prijavu protiv Ž.P. zbog kaznenog djela prijetnje. Dana 12. listopada 2004. Ž.P. je pronađen i zadržan u pritvoru. Nakon pritužbi na loše zdravstveno stanje, prebačen je u bolnicu iz koje je uspio pobjeći.

25. Vlada je izjavila da je podnositeljica dana 26. siječnja 2005. zatražila odgodu ovrhe na mjesec dana, smatrajući da će se mirnim putem nagoditi sa Ž.P. oko vraćanja N.D.K.

26. Općinski sud u Poreču održao je saslušanje 2. veljače 2005. na kojem je odvjetnik podnositeljice, dotični D.Š., izjavio da je N.D.K. vraćen podnositeljici. Istovremeno odvjetnik Ž.P.-a izjavio je da je njegova stranka podmirila sve troškove postupka. Sukladno izjavama stranaka, istoga dana sud je donio odluku proglašivši ovršni postupak dovršenim. Podnositeljica nikada nije podnijela žalbu protiv navedene odluke.

27. Podnositeljica je tvrdila da je izjava D.Š.-a dana sudu na ročištu 2. veljače 2005. bila lažna i nije odražavala stvarno stanje. Tvrdila je da nije imala saznanja o održavanju ročišta dana 2. veljače 2005. i nije dala nupatak D.Š.-u da izjavi da joj je N.D.K. vraćen. Iako je istina da je ona viđala sina u nekoliko navrata početkom 2005., ona nikada nije bila s njim nasamo niti joj je sin ikada vraćen.

28. Podnositeljica tvrdi da joj N.D.K. još uvijek nije vraćen te da isti navodno i dalje živi u Hrvatskoj sa Ž.P.

II. MJERODAVNO DOMAĆE I MEĐUNARODNO PRAVO I PRAKSA

29. Preambula Haške konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980. koju je Hrvatska ratificirala 20. lipnja 1991. („Narodne novine-Međunarodni ugovori“ br. 7/91), uključuje sljedeću izjavu o njejoj svrsi:

"...međunarodna zaštita djece od štetnih učinaka njihovog protupravnog premještanja ili zadržavanja i uspostavljanje postupaka koji osiguravaju njihov hitan povratak u državu redovnog boravišta..."

Mjerodavne odredbe Haške konvencije glase kako slijedi:

Član 3.

"Odvođenje ili zadržavanje djeteta smatrat će se nezakonitim:

a) ako predstavlja povredu prava na brigu što ga je dobila osoba, institucija ili bilo koje drugo tijelo, kolektivno ili pojedinačno, po zakonu države u kojoj je dijete bilo stalno nastanjeno prije odvođenja ili zadržavanja;

b) ako su se u vrijeme odvođenja ili zadržavanja ta prava ostvarivala kolektivno ili pojedinačno, ili bi se bila ostvarivala da nije došlo do odvođenja ili zadržavanja.

Član 7.

Centralni izvršni organi će međusobno surađivati i unapređivati suradnju među nadležnim organima u zemljama ugovornicama kako bi se osiguralo što hitnije vraćanje djeteta i postigli ostali ciljevi ove konvencije.

Član 11.

Sudski ili upravni organi država ugovornica hitno će provesti postupak za povratak djeteta.

Ako odgovarajući sudski ili upravni organi ne donesu odluku u roku od šest tjedana od dana pokretanja postupka, podnositelj molbe ili centralni izvršni organ države kojoj je poslan zahtjev, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev centralnog izvršnog organa države koja upućuje zahtjev, ima pravo tražiti obrazloženje zbog odgode....

Član 12.

Ako je dijete nezakonito odvedeno ili zadržano u smislu člana 3., a na dan početka postupka pred sudskim ... organom države ugovornice u kojoj se dijete nalazi proteklo je manje od jedne godine od dana nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, dotični nadležni organ naredit će hitan povratak djeteta.

Član 13.

Bez obzira na odredbe prethodnog člana, sudski ... organ države kojoj se šalje zahtjev nije dužan narediti povratak djeteta ako ... postoji ozbiljna opasnost da bi povratak izložio dijete fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi ili na drugi način doveo dijete u nepovoljan položaj."

30. Mjerodavni dio članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, Narodne novine br. 4972002 od 3. svibnja 2002 – dalje: Ustavni zakon) glasi kako slijedi:

"(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud.....

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu.....iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti ...

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava ... Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu."

31. Prema praksi Ustavnog suda koja se primjenjivala do 2. veljače 2005., ustavne tužbe koje su podnesene temeljem članka 63. u predmetima ovrhe bile su proglašene nedopuštenima u predmetima u kojima je rješenje o ovrsi već bilo doneseno. U odluci U-IIA/1165/2003 od 12. rujna 2003. Ustavni sud je dao tumačenja članka 63. Ustavnog zakona na sljedeći način:

"Iz navedenog slijedi da će Ustavni sud pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi podnijetoj na temelju odredbi članka 63. Ustavnog zakona - zbog dugotrajnosti postupka, samo u slučaju kada sud nije u razumnom roku meritorno odlučio o pravima i obvezama podnositelja, dakle kada nije u razumnom roku donio akt kojim se meritorno odlučilo o biti stvari.

U predmetu podnositelja, ustavna tužba podnijeta je zbog neprovođenja ovrhe na temelju pravomoćnog akta, kojim je već odlučeno o pravima i obvezama stranke. Stoga Ustavni sud u konkretnom slučaju radnje sudova ne ocjenjuje u meritumu stvari.

Imajući u vidu navedene odredbe Ustavnog zakon...ocjena je Ustavnog suda da povodom predmetne ustavne tužbe ne postoje pretpostavke za postupanje Ustavnog suda u smislu odredbe članka 63. Ustavnog zakona."

U odluci br. U-III-A-781/2003 od 14. svibnja 2004. Ustavni sud je dao daljnje tumačenje članka 63. Ustavnog zakona:

"Imajući u vidu navedene odredbe Ustavnog zakona, te činjenicu da ustavna tužba nije podnijeta zbog nedonošenja akta u razumnom roku, već zbog neprovođenja ovrhe ocjena je Ustavnog suda da u povodu predmetne ustavne tužbe, ne postoje pretpostavke za postupanje Ustavnog suda u smislu odredbe članka 63. Ustavnog zakona."

32. U odluci broj U-III-A-1128/2004 od 2. veljače 2005. Ustavni sud je promijenio svoju praksu uvažavajući ustavnu tužbu podnositelja te mu dodijelio naknadu štete i naredio nadležnom sudu da dovrši ovršni postupak u roku od šest mjeseci od odluke.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE

33. Podnositeljica se žali da joj je zbog neučinkovitosti hrvatskih vlasti, osobito dugotrajne nemogućnosti provođenja ovršnog rješenja Općinskog suda u Poreču od 12. svibnja 2003. radi vraćanja sina, povrijeđeno pravo na poštivanje obiteljskog života koje propisuje članak 8. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

"1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih."

A. Dopuštenost

34. Vlada je pozvala Sud da odbaci zahtjev zbog neiscrpljenosti domaćih pravnih sredstava. Navela je da je podnositeljica mogla podnijeti ustavnu tužbu temeljem članka 63. Ustavnog zakona u pogledu duljine ovršnog postupka, s razumnom mogućnošću da s njom uspije. Kako bi poduprla taj argument Vlada je dostavila odluku Ustavnog suda od 2. veljače 2005. (vidi gore §32) u kojoj je taj sud utvrdio povredu podnositeljevog prava na suđenje u razumnom roku i u razdoblju nakon što je izdano rješenje o ovrsi.

35. Podnositeljica se nije složila s Vladom. Ona je izrazila sumnju u učinkovitost ustavne tužbe u njenom predmetu naglasila da se postupci koji su uređeni Haškom konvencijom pokreću po službenoj dužnosti te da ona nije imala izravna sredstva kojima bi se umiješala u taj postupak, osim traženja izjave o razlozima zbog kojih je postupak u zastoju.

36. Sud ponavlja da se prema članku 35. stavku 1. Konvencije on može baviti predmetom samo nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha pravila o iscrpljivanju jest dati mogućnost državama ugovornicama da spriječe ili isprave povrede koje se protiv njih iznose, prije nego što iste budu iznesene pred Sudom (vidi, između mnogih, *Selmouni v. France* [GC], br. 25803/94, stavak 74., ECHR 1999-IV). Međutim, jedina pravna sredstva koja treba iscrpiti su ona koja su učinkovita u teoriji i u praksi u relevantno vrijeme, što znači da moraju biti dostupna i sposobna omogućiti zadovoljštinu u odnosu na pritužbu, te moraju pružati razumnu mogućnost uspjeha (vidi, *mutatis mutandis, Akivar i drugi protiv Turske, presuda od 16. rujna 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-IV, str. 1211, §68.*)

37. Sud dalje naglašava da je već ranije utvrdio da je ustavna tužba na temelju članka 63. Ustavnog zakona učinkovito pravno sredstvo u pogledu duljine postupka koji još traju u Hrvatskoj (vidi *Slaviček protiv Hrvatske (odluka), br. 20862/02 ECHR 2002-VII*). Međutim, u to vrijeme nije bilo jasno da li bi takva tužba bila učinkovito pravno sredstvo i u pogledu duljine ovršnog postupka.

38. Sud primjećuje da su prije odluke od 2. veljače 2005. ustavne tužbe bile sustavno proglašavane nedopuštenima u ovršnim postupcima u kojima je nadležni sud već izdao rješenje o ovrsi (vidi § 31 gore). U takvim slučajevima Ustavni sud je smatrao da nije nadležan za rješavanje pitanja je li produljeno trajanje ovršnog postupka preraslo u povredu ustavnog prava podnositelja tužbe, budući da je odluka o meritumu njegovog predmeta već bila donesena od strane nadležnog suda. U tim okolnostima, Sud zaključuje da se, prije 2. veljače 2005. ustavna tužba temeljem članka 63. Ustavnog zakona ne može smatrati učinkovitim pravnim sredstvom u ovakvim predmetima.

39. Međutim, u svojoj odluci od 2. veljače 2005., Ustavni sud je izmijenio svoju praksu. Odlučio je ispitati, pri odlučivanju o duljini ovršnog postupka, također i vrijeme koje je proteklo od donošenja rješenja o ovrsi. Pritom se Ustavni sud izričito pozvao na praksu Suda, osobito presudu *Hornsby* (vidi *Hornsby protiv Grčke, presuda od 19. ožujka 1997., Reports of Judgments and Decisions 1997-II, str. 511, §41*). Sud stoga smatra da je od 2. veljače 2005. i promjene mjerodavne prakse Ustavnog suda, ustavna tužba temeljem članka 63. učinkovito pravno sredstvo u pogledu ovršnog postupka.

40. U ovom predmetu, međutim, Sud primjećuje da je ovršni postupak započeo 29. rujna 2003. i da je dovršen 2. veljače 2005., istog dana kada je Ustavni sud promijenio svoju praksu. U pogledu gornjih zaključaka, Sud smatra da podnositeljica nije trebala podnijeti ustavnu tužbu kako bi iscrpila domaća pravna sredstva, budući da u mjerodavno vrijeme nije pružala razumne izgleda za uspjeh.

41. Sukladno tome, Vladin prigovor treba odbiti.

42. Sud nadalje bilježi da zahtjev podnositeljice temeljem članka 8. Konvencije nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3 Konvencije, niti nedopušten po nekom drugom temelju. Stoga mora biti proglašen dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Vlada

43. Vlada je ustvrdila da su nadležna tijela Republike Hrvatske, pokrenuvši postupak za povrat N.D.K., postupila u skladu sa Haškom konvencijom. Podnositeljica je bila u dovoljnoj mjeri uključena u postupak; zastupao ju je odvjetnik i imala je pravo žalbe kojim se koristila. Odluke sudova donošene su na temelju važećih odredbi međunarodnog prava. Štoviše, imajući u vidu činjenicu da Haška konvencija na propisuje rok za povrat djeteta, već samo obvezuje državu da, ako se to od nje zatraži, iznese razloge za trajanje postupka dulje od šest tjedana, odluke sudova nisu donesene u prekomjerno dugom roku. U cjelini, Vlada je ispunila svoje procesne obveze koje proizlaze iz članka 8. jer je podnositeljica, kao roditelj, imala na raspolaganju pravo na poduzimanje odgovarajućih mjera radi povrata njezinog djeteta.

44. Štoviše, Centar za socijalnu skrb Poreč organizirao je u nekoliko navrata sastanke između podnositeljice i njezinog sina tijekom trajanja sudskog postupka.

45. Glede ovršnog postupka koji je uslijedio nakon naloga suda za vraćanje N.D.K. podnositeljici, nadležna tijela su poduzela sve dostupne mjere u njihovoj nadležnosti kako bi ispunila svoju pozitivnu obvezu u tom pogledu. Ovrha je postala složena kada je Ž.P. odbio surađivati i pobjegao s N.D.K. Nadležni sud je u više navrata tražio od policije da locira N.D.K., a sudski ovršitelj je u tri navrata pokušao provesti pravomoćnu odluku.

46. Nadalje, domaća tijela su postupala u skladu sa slobodom procjene koju imaju te su, procjenjujući interese N.D.K., izbjegavala neposrednu uporabu sile kako bi se spriječila mogućnost da on na bilo koji način bude ugrožen. U konačnici, prema mišljenju Vlade, takvo postupanje dovelo je do mirnog rješenja i povrata N.D.K. njegovoj majci.

47. Vlada tvrdi da se ovaj predmet razlikuje od predmeta *Sylvester (Sylvester v. Austria)*, no. 36812/97 i 40104/98, 24. travanj 2003) utoliko što su nadležni sudovi donijeli odluku u korist podnositeljice. On se također razlikuje od predmeta *Ignaccolo-Zenide (Ignaccolo-Zenide v. Romania)*, no. 31679/96, ECHR 2000-I, u kojem je Sud utvrdio povredu zbog neaktivnosti rumunjskih vlasti, budući da u ovom predmetu nije bila utvrđena dugotrajna neaktivnost od strane nadležnih tijela.

2. Podnositeljica

48. Podnositeljica je ustrajala u tvrdnji da su hrvatska tijela bila izrazito spora u svojem postupanju u cilju povrata njezinog djeteta. Ona tvrdi da je Centru za socijalni rad Poreč trebalo gotovo šest mjeseci da pred Općinskim sudom u Poreču pokrene postupak za povrat N.D.K. Nadalje, obveze koje prema Haškoj Konvenciji ima zatražena država uvelike nadilaze puku obvezu obavještanja zainteresirane osobe o razlozima za trajanje postupka koje prekoračuje šest tjedana. Podnositeljica tvrdi da se to razdoblje treba tumačiti na način da ono obvezuje zatraženu državu na donošenje odluke u roku od šest tjedana. U ovom predmetu, međutim, prošla je godina dana između zahtjeva nadležnih njemačkih tijela i prvostupanjske odluke hrvatskih sudova. Štoviše, između zahtjeva i konačne odluke hrvatskih tijela prošlo je 28 mjeseci, što prema mišljenju podnositeljice predstavlja dovoljnu osnovu za utvrđenje povrede članka 8.

49. Podnositeljica nadalje tvrdi da hrvatske vlasti nisu poduzele sve neophodne korake koji su se razumno mogli zahtijevati u posebnim okolnostima ovog predmeta. U tom smislu, njezin predmet se ne razlikuje od predmeta *Sylvester*. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi kao nadležno hrvatsko tijelo prema Haškoj Konvenciji ostalo je pasivno i nije žurno ili potpuno obavijestilo nadležnu njemačku vlast o razvoju predmeta. Porečka policija je prouzročila daljnje odgode u postupku time što je propustila locirati Ž.P. ili N.D.K. te time što je dopustila Ž.P. da im pobjegne u dva navrata.

50. Glede argumenata Vlade da su domaća tijela djelovala u skladu s interesima djeteta, podnositeljica je ustvrdila da nije bilo na njima da prosuđuju da li je ovrha općenito štetna ili ne. Umjesto toga to je bio zadatak nadležnog suda koji je trebao procijeniti sve okolnosti predmeta i donijeti odluku koja je u najboljem interesu djeteta, što je i bilo učinjeno.

3. Ocjena Suda

51. U svrhu članka 8. Konvencije, veza između podnositeljice i njezinog sina spada u područje obiteljskog života, pa stoga Sud mora procijeniti da li je došlo do propusta u poštivanju obiteljskog života podnositeljice. Sud ponavlja da je suštinski objekt članka 8. zaštita pojedinca od arbitrarnog djelovanja javnih vlasti. Dodatno mogu postojati i pozitivne obveze koje se podrazumijevaju pod "učinkovitim" poštivanjem obiteljskog života. U oba slučaja mora se voditi računa o poštenom razmjeru koji se mora postaviti između suprotstavljenih interesa pojedinca i zajednice kao cjeline, te u oba slučaja države uživaju određenu slobodu procjene (vidi, između mnogih drugih izvora, *Ignaccolo-Zenide*, gore citirana, § 94; *Iglesias Gil and A.U.I. v. Spain*, no. 56673/00, § 48, ECHR 2003-V; i *Mikulić v. Croatia*, no. 53176/99, § 58, ECHR 2002-I).

52. Nadalje, Sud je konstantno smatrao da pozitivne obveze države na temelju članka 8. uključuju pravo roditelja na mjere koje će im omogućiti sjedinjenje sa svojim djetetom. Međutim, obveza domaćih vlasti na poduzimanje takvih mjera nije apsolutna jer spajanje roditelja sa djetetom koje je neko vrijeme živjelo sa drugim roditeljem možda neće biti odmah moguće te može zahtijevati poduzimanje pripremnih mjera. Priroda i opseg mjera ovisit će o okolnostima svakog slučaja, no razumijevanje i suradnja svih uključenih uvijek su važan sastojak. Svaka obveza na primjenu sile u ovom području mora biti ograničena jer se mora voditi računa o interesima, i pravima i slobodama svih uključenih, a posebice o najboljim interesima djeteta i njegovih prava na temelju članka 8. Tamo gdje kontakt s roditeljem može izgledati kao prijatnija tim interesima ili miješanje u ta prava, domaće vlasti trebaju odrediti poštenu razmjernost između njih (vidi *Hokkanen v. Finland*, presuda od 23. rujna 1994., Serija A no. 299, p. 22, § 58; i *Sylvester*, gore citirana § 58).

53. U predmetima u kojima se radi o provođenju ovrhe odluka iz područja obiteljskog prava, Sud je u više navrata utvrdio da je odlučno to da li su domaće vlasti poduzele sve neophodne korake da, u onoj mjeri u kojoj se to razumno može tražiti u posebnim okolnostima svakog predmeta, olakšaju njihovu provedbu (vidi *Hokkanen*, gore citirana, str. 22, § 58; i *Ignaccolo-Zenide*, gore citirana, § 96). Pri ispitivanju da li neprovođenje sudske odluke predstavlja nepoštivanje obiteljskog života podnositelja, Sud mora postaviti poštenu razmjernost između interesa svih uključenih osoba i općeg interesa za osiguranjem vladavine prava (vidi *Nuutinen v. Finland*, no. 32842/96, § 129, ECHR 2000-VIII).

54. Naposljetku, Sud ponavlja da se Konvencija mora primjenjivati u skladu s pravilima međunarodnog prava, posebice onima koji se odnose na međunarodnu zaštitu ljudskih prava (vidi *Streletz, Kessler and Krenz v. Germany* [GC], no. 34044/96, 35532/97 i 44801/98, § 90, ECHR 2001-II, i *Al-Adsani v. the United Kingdom* [GC], no. 35763/97, § 55, ECHR 2001-XI). Kada je riječ o pozitivnim obvezama koje članak 8. Konvencije nameće državama ugovornicama glede poštivanja sjedinjenja roditelja sa njihovom djecom, one se moraju tumačiti u svjetlu Haške konvencije o građansko pravnim aspektima međunarodne otmice djece od 25. listopada 1980. (vidi *Ignaccolo-Zenide*, gore citirana, § 95).

55. Sud bilježi da je u ovom predmetu otac, u smislu članka 3. Haške konvencije "protuzakonito" odveo sina podnositeljice od nje, što su kao činjenicu potvrdili njemački sudovi 2001. godine. Nakon sudske i ovršnog postupka u Hrvatskoj, nadležni sud utvrdio je dana 2. veljače 2005. da je N.D.K. vraćen podnositeljici i shodno tome obustavio ovršni postupak.

56. Sud nadalje primjećuje da je, prema tvrdnjama podnositeljice, odvjetnik koji ju je zastupao na ročištu 2. veljače 2005. lažno naveo da joj je dijete vraćeno. Podnositeljica tvrdi da joj do danas nije *de facto* dijete vraćeno.

57. Sud prima na znanje ove činjenice. Međutim, smatra da država ne može biti odgovorna za ponašanje podnositeljicinog odvjetnika kojeg je sama izabrala i za posljedice koje su iz toga proistekle. Činjenica da odvjetnik podnositeljice možda nije izrazio njezinu pravu volju ne može se pripisati Općinskom sudu u Poreču. Štoviše, podnositeljica je mogla podnijeti žalbu protiv odluke suda od 2. veljače 2005., ili pak pokrenuti novi postupak, što nikada nije učinila.

58. Sukladno tome, Sud je pozvan ispitati da li su domaće vlasti poduzele sve mjere koje su se razumno mogle od njih tražiti radi olakšanja ovrhe naloga domaćeg suda u razdoblju prije 2. veljače 2005.

59. U tom smislu, Sud primjećuje da je hrvatskim vlastima, nakon što su u svibnju 2001. primile zahtjev od nadležnog njemačkog tijela, trebalo pet mjeseci da dana 21. listopada 2001. pokrenu postupak za povrat N.D.K. Nakon toga, Županijski sud u Puli nije pet mjeseci donio odluku o žalbi protiv prvostupanjske odluke, bez da je u tom razdoblju poduzimao ikakve procesne aktivnosti. U ponovljenom postupku Općinski sud u Poreču održao je dana 6. svibnja 2003. jedino ročište u sedam mjeseci. (vidi § 15), te donio odluku dana 12. svibnja 2003. Vlada nije pružila uvjerljiva objašnjenja za niti jedno od ovih

razdoblja neaktivnosti.

60. Glede ovršnog postupka, Sud bilježi da je tijekom razdoblja od godinu i pol dana policija pokušala u tri navrata provesti sudsku odluku, premda članak 11. Haške konvencije u takvim slučajevima izričito nameće obvezu nadležnim tijelima na žurno postupanje. Uzevši u obzir ponašanje Ž.P., prema mišljenju Suda, policija nije pokazala dužnu revnost kako bi ga locirala (vidi stavke 19-20), već je umjesto toga pokazala popustljivost kada mu je dopustila da u dva navrata pobjegne.

61. Nadalje, Sud podsjeća da, premda mjere prisile nisu poželjne u ovom osjetljivom području, uporaba sankcija ne smije biti isključena u slučaju protuzakonitog postupanja roditelja s kojim dijete živi (vidi *Ignaccolo-Zenide*, gore citirana, § 106). Međutim, jedina sankcija koju su vlasti koristile protiv Ž.P. u ovom predmetu bilo je određivanje novčanih kazni te potom kazne zatvora tek 24. svibnja 2004., od čega izgleda niti jedna kazna nije provedena.

62. Sud ponavlja da u ovakvim predmetima prikladnost mjera poduzetih od strane vlasti treba biti prosuđivana u odnosu na brzinu njihove provedbe; one zahtijevaju žurno postupanje jer protek vremena i promjena okolnosti mogu imati nepopravljive posljedice na odnose između djece i roditelja koji ne žive s njima (vidi *Ignaccolo-Zenide*, gore citirana, § 102).

63. U tom svjetlu, Sud dolazi do zaključka da su hrvatske vlasti propustile poduzeti prikladne i učinkovite mjere radi vraćanja podnositeljici njezinog sina, kako to nalažu pozitivne obveze koje proizlaze iz članka 8. Konvencije. Posljedično, došlo je do povrede te odredbe.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVAK 1. KONVENCIJE

64. Podnositeljica također prigovara da je dužina postupka u ovom predmetu prekoračila razumni rok što predstavlja povredu članka 6. stavak 1. Konvencije, koji u svojem mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud ... u razumnom roku ispita njegov slučaj.”

65. Vlada se protivila ovoj tvrdnji.

A. Dopuštenost

66. Sud bilježi kako je ovaj prigovor povezan sa prigovorom koji je već ispitan, te stoga iz istih razloga treba biti proglašen dopuštenim.

B. Osnovnost

67. Imajući u vidu svoje utvrđenje glede članka 8. (vidi stavke 61. i iznad), te činjenicu da je nerazumna dužina sudskog i naknadnog ovršnog postupka bila u suštini tog prigovora, Sud smatra da u ovom predmetu nije potrebno ispitivati da li je došlo do povrede članka 6. stavak 1. (vidi *Sylvester*, gore citirana, § 77).

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

68. Članak 41. Konvencije predviđa:

“Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

69. Podnositeljica je tražila iznos od 60,000 eura (EUR) na ime nematerijalne štete.

70. Vlada se nije očitovala o tom pitanju.

71. Sud smatra da je podnositeljica nedvojbeno pretrpjela duševne boli kao posljedicu dugog razdoblja neprovođenja naloga za povratom. Imajući u vidu iznose dodijeljene u sličnim predmetima (vidi na primjer, *Ignaccolo-Zenide*, gore citirana, § 117; *H.N. v. Poland*, no. 77710/01, § 101, 13. rujna 2005.) te procjenjujući na osnovi pravičnosti, kako je to predviđeno člankom 41., Sud dodijeljuje podnositeljici 10,000 EUR na ime nematerijalne štete, uvećanih za sve poreze koji će biti obračunati.

B. Troškovi i izdaci

72. Podnositeljica je također tražila iznos od 12,870.52 EUR za troškove i izdatke koje je imala pred domaćim tijelima te iznos od 13,861.64 EUR za troškove pred Sudom.

73. Vlada je navela da su se glede svih troškova i izdataka u domaćem postupku stranke sporazumjele o njihovom namirenju na ročištu 2. veljače 2005. Glede podnositeljčinog zahtjeva za naknadom troškova i izdataka pred Sudom, Vlada smatra da oni trebaju biti nadoknađeni samo ako su bili nužni.

74. U skladu sa praksom Suda, podnositelj je ovlašten na naknadu troškova i izdataka samo ako je dokazano da su oni doista nastali i da su bili nužni, te da je njihova visina razumna (vidi primjerice *latridis v. Greece* (pravična naknada) [GC], no. 31107/96, § 54, ECHR 2000–XI). Sud primjećuje da su u ovom predmetu troškovi domaćeg postupka doista namireni sporazumom stranaka na ročištu održanom 2. veljače 2005. Stoga odbija podnositeljčin zahtjev za naknadu troškova i izdataka domaćeg postupka.

75. Glede troškova i izdataka pred Sudom, Sud smatra da je iznos zatražen od podnositeljice prekomjeran. Imajući u vidu sve podatke koji su u njegovom posjedu te gore navedena mjerila, Sud smatra da je razumno dodijeliti podnositeljici iznos od 8,000 EUR za troškove i izdatke u postupku pred Sudom plus sve poreze koji će se zaračunati na taj iznos.

C. Zatezna kamata

76. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIJE RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* zahtjev dopuštenim;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 8. Konvencije;
3. *presuđuje* da nije potrebno ispitati prigovor na temelju članka 6. stavak 1. Konvencije;
4. *presuđuje*

(a) da tužena država treba podnositeljici zahtjeva, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavak 2. Konvencije, isplatiti slijedeće iznose koje treba preračunati u hrvatske kune prema važećem tečaju na dan namirenja:

- (i) 10,000 EUR (deset tisuća eura) na ime nematerijalne štete;
- (ii) 8,000 EUR (osam tisuća eura) na ime troškova i izdataka; i
- (iii) sve poreze koje bude potrebno zaračunati na naprijed navedene iznose;

(b) da se nakon proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja, na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

5. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otposlano u pisanom obliku dana 15. prosinca 2005., u skladu s pravilom 77. stavci 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren Nielsen
tajnik

Christos Rozakis
predsjednik
